

VERSLAG

UNO-VUmc stageproject voor leerling verzorgenden niveau 3 en 4

‘handhygiëne & infecties in het verpleeghuis’

Schooljaar 2019 - 2020

Het Universitair Netwerk Ouderenzorg van het VU medisch centrum (UNO-VUmc) is een samenwerking tussen het VU medisch centrum en 24 verpleeghuisorganisaties. Het doel van deze samenwerking is het ontwikkelen van kennis, waarmee de zorg verbeterd kan worden. Eén van de manieren waarop het UNO-VUmc dat doet, is door het ontwikkelen van stageprojecten.

Na een succesvol project ‘handhygiëne & infecties’ voor leerling verzorgenden niveau 3 en 4 in het schooljaar 2017-2018, en gezien de nieuwe ontwikkelingen in de ouderenzorg op dit gebied, heeft het UNO-VUmc deze opdrachten aangepast aan de nieuwste inzichten voor het schooljaar 2019-2020. De opdracht voor niveau 3 ging over het onderwerp ‘infecties’ en de opdracht voor niveau 4 over ‘handhygiëne’. Beide opdrachten bestonden uit een praktische taak én het meten van een aantal gegevens.

Het project kwam in 2019-2020 moeizaam op gang. Na de nodige inspanningen om het project van de grond te krijgen zijn in totaal zeven leerling verzorgenden van drie verschillende zorgorganisaties gestart met de stageopdracht: drie studenten niveau 3 en vier studenten niveau 4. Vijf studenten waren nog bezig met het project bij start van de COVID-19 crisis, waardoor de dataverzameling niet of deels is afgerond. In dit verslag worden de leerpunten over het proces beschreven en worden kort de resultaten besproken van de drie projecten waar gegevens over ontvangen zijn.

Proces

Beschrijving proces uitzetten stageopdrachten

De opdracht werd aanvankelijk op twee manieren onder de aandacht gebracht:

- Bij de netwerkbijeenkomst UNO-VUmc in mei 2019 is aangekondigd dat het project weer ging starten in het schooljaar 2019-2020
- Middels een mail in juli 2019 en een herinnering in september aan alle UNO-VUmc organisaties is de daadwerkelijke start van het project aangekondigd, samen met alle bijbehorende informatie over het project. In de mailwisseling met de organisaties werd ook specifiek gevraagd wie de juiste persoon was binnen de organisatie om met dit project aan de gang te gaan.

In november 2019 was slechts 1 aanmelding binnen. Om te achterhalen wat de redenen waren voor weinig aanmeldingen is gebeld met de contactpersoon van drie instellingen. Bij twee van de drie instellingen bleek de informatie niet bij de juiste persoon terecht gekomen te zijn. Bij één instelling was de informatie wel aangekomen bij de juiste persoon, maar was daarna geen actie ondernomen, terwijl de persoon in kwestie na het telefonisch contact wel enthousiast was over het project. In november en december is derhalve telefonisch contact opgenomen met alle UNO-organisaties om het project onder de aandacht te brengen, met uitzondering van organisaties die expliciet hadden aangegeven niet mee te doen met het project. Bij de meeste organisaties is gesproken met een persoon voor wie betrokkenheid bij het MBO project logisch was vanuit zijn of haar rol in de organisatie. Daarop volgden nog 6 aanmeldingen.

Evaluatie proces

Opvallend was dat de meeste personen waarmee is gesproken het onderwerp en de vorm van het project als relevant en geschikt voor de organisatie beoordeelden en dat zij vaak gemotiveerd waren het project bij studenten onder de aandacht te brengen. De gesproken contactpersonen die de informatie over het project gelezen hadden gaven aan dat de verstrekte informatie helder was. Bij het telefonisch benaderen is tevens gevraagd naar het aanvankelijke proces van het onder de aandacht brengen van het project, met mede als doel hiervan te leren voor de volgende keer. Hieruit kwamen een aantal aandachtspunten naar voren: *het benaderen van de juiste persoon, de wijze en timing van het onder de aandacht brengen, de plaats van het project in een MBO-stage en praktische voorwaarden binnen de instelling.*

De juiste persoon benaderen

Het secretariaat, die de mails uitstuurt, heeft contactgegevens van de voorzitters van de UNO-commissies. Aan de voorzitters wordt gevraagd de juiste contactpersoon aan te wijzen in de organisatie. Bij een aantal organisaties was de mail met alle informatie 'blijven hangen' bij de voorzitters en bij een aantal organisaties bleek de aangewezen contactpersoon ook op te treden als 'doorgeefluik', aldus een aantal van de gesproken contactpersonen. De juiste persoon was in de meeste organisaties de coördinator opleidingen, in een enkele organisatie was dit een adviseur kwaliteit. In één van de instellingen was de opleidingscoördinator niet bekend met UNO-VUmc, het is belangrijk ook deze personen goed te informeren over het bestaan en de functie van UNO-VUmc.

Wijze en timing van onder de aandacht brengen

Het project werd aangekondigd bij een netwerkbijeenkomst in mei en in juli en september onder de aandacht gebracht middels een mail.

De gesproken personen gaven allen aan dat het persoonlijk horen over het project hun meer motiveerden om iets te gaan doen met het project, ondanks dat telefonisch contact voor hen soms lastig te plannen was in de volle agenda. Deze 'juiste contactpersonen' waren echter niet aanwezig bij UNO-VUmc netwerkbijeenkomsten. Daarnaast werd in de mail die uitgestuurd is over het project naast de aankondiging van het project ook de vraag gesteld of er behoefte was aan een specifieke scholing. Doordat de scholing als eerste vraag werd gesteld, is er mogelijk minder bewuste aandacht geweest voor het MBO-project, waardoor dit, in de woorden van een van de opleidingscoördinatoren, 'op een stapel' is beland.

De timing van de eerste mail begin juli en de tweede mail in september was ook niet optimaal. De mail in juli was te kort op de zomervakantie en in september waren de opleidingscoördinatoren druk met de start van de nieuwe stagiaires. Wat wel een goede timing zou zijn konden ze echter niet goed aangeven. Bij navraag gaven de meeste aan dat het wel belangrijk was in september het project op het netvlies te hebben zodat dit goed meegegeven kon worden aan de stagebegeleiders.

De plaats van het UNO-VUmc project in de MBO stage

Een aantal opleidingscoördinatoren stelden vragen over de plaats van de stage opdracht binnen de stages die zij verzorgen. Zij gaven aan dat de MBO's waar zij studenten van begeleiden vaak zelf stage-opdrachten meegeven aan de stagiaires. Het zou goed zijn om ook met deze opleidingen de opdracht af te stemmen.

Praktische factoren

Een aantal contactpersonen gaven aan dat het praktisch niet haalbaar was het project in de instelling uit te voeren. Zo was het niet altijd mogelijk begeleiding hierin te bieden, werd vanuit de MBO-instelling al een stageprojectvoorstel aangeleverd, waren er geen studenten meer die op tijd, voor 1 maart 2020, konden starten (dit was vooral van toepassing bij instellingen die pas in december werden bereikt) of was er een wisseling in opleidingscoördinator gedurende de looptijd van het project.

Conclusies proces

Uit de procesevaluatie van het onder de aandacht brengen van het project komt naar voren dat het van belang is de juiste personen te benaderen, bij voorkeur met een mondelinge toelichting over het project en is het belangrijk dat de start van een dergelijk project niet 'ondersneeuwt' tussen andere informatie. Verder moeten een aantal randvoorwaarden op orde zijn, zoals voldoende begeleiding en continuïteit vanuit opleidingen. Een derde leerpunt is goede afstemming tussen UNO-VUmc, praktijkopleiders en MBO-instellingen.

Stageopdracht 'infecties'

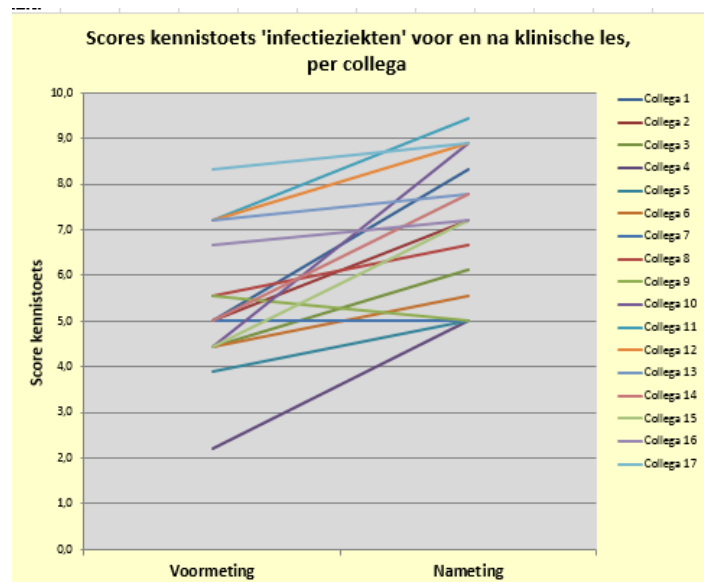
De opdracht

Studenten lieten collega's een kennistoets maken over het signaleren en overdragen van tekenen van infectie bij verpleeghuisbewoners. Vervolgens gaven zij een klinische les over dit onderwerp aan dezelfde collega's. Deze klinische les werd als onderdeel van de opdracht aan de studenten verstrekt in de vorm van een PowerPoint en bevatte de nieuwste inzichten over urineweginfecties en luchtweginfecties bij kwetsbare ouderen (over beide onderwerpen is in 2018 een nieuwe richtlijn verschenen). Na het geven van de klinische les namen ze opnieuw de kennistoets af bij de collega's. De scores op de kennistoets vóór en ná het geven van de klinische les werden vergeleken, om zo te onderzoeken wat het effect van de klinische les was op het kennisniveau over het onderwerp 'infecties'.

Resultaten

Deze opdracht werd uitgevoerd door drie verschillende studenten bij twee verschillende zorgorganisaties. De twee studenten van dezelfde zorgorganisatie hebben samen resultaten aangeleverd. De studenten hebben de kennistoets afgenomen bij in totaal 17 collega's (hierbij zijn alleen collega's meegerekend die de kennistoets zowel vóór als ná de klinische les maakten). Alle deelnemers waren vrouw. De leeftijd varieerde van 19 tot 54 jaar. De meeste collega's (11 van de 17) waren verzorgenden niveau 3 en nog eens drie collega's waren leerling verzorgenden niveau 3. Twee collega's waren verzorgende niveau 4 en één was van een 'ander' discipline.

In de figuur hiernaast zijn de scores van de collega's die deelnamen aan de toets zichtbaar. Van de 17 collega's die de toets hadden gemaakt hadden vóór de klinische les 7 (41%) een voldoende (cijfer van 5,5 of hoger). Ná de klinische les waren dit 13 collega's (76%). Het gemiddelde cijfer vóór de klinische les was 5,4 (variatie van 2,2 tot 8,3); ná de klinische les was dat 7,1 (variatie van 5,0 tot 9,4). Dat betekent dat het cijfer na de klinische les gemiddeld 1,7 punten omhoog gegaan was.

Conclusie

De studenten die de opdracht hebben uitgevoerd zijn erin geslaagd om door middel van het geven van een klinische les het kennisniveau van een hun collega's over het onderwerp 'infecties' te verhogen.

Stageopdracht 'handhygiëne'

De opdracht

Studenten observeerden elk bij 8 collega's in hoeverre zij bij de zorg voor verpleeghuisbewoners handhygiëne toepasten op de momenten waarop dat volgens de richtlijnen nodig is. Zij deden dat terwijl zij met hun collega meeliepen tijdens de ochtendronde. Vervolgens organiseerden zij een klinische les over dit onderwerp aan dezelfde collega's. Deze klinische les ontwikkelden de studenten zelf op basis van informatiebronnen die in het kader van de opdracht werden verstrekt. In de klinische les verwerkten zij ook de resultaten van de observaties. Na het geven van de klinische les observeerden ze de collega's opnieuw. Het naleven van de handhygiëne richtlijnen vóór en ná het geven van de klinische les werd vergeleken, om zo te onderzoeken wat het effect van de klinische les was op hygiënisch werken.

Resultaten

Van de vier studenten die zijn gestart met dit project heeft één studente het project in ieder geval voor een groot deel uitgevoerd. Deze studente heeft helaas de resultaten en het projectverslag niet opgestuurd. De andere drie studenten die deze opdracht met enthousiasme zijn gestart, hebben de stage-opdracht moeten afbreken in verband met de COVID-19 crisis. Door de maatregelen als gevolg van de COVID-19 crisis konden zij niet observeren en ook geen klinische les geven. Ook de resultaten zouden niet betrouwbaar zijn, zoals een van de studenten terecht aangaf hierover: *'Een objectief onderzoek is nu niet meer mogelijk (...). Collega's wassen hun handen nu natuurlijk veel meer dan voor de Corona-crisis, waardoor een 'normale' setting niet meer aan de orde is.'*

Conclusie

Over het mogelijk effect van deze opdracht kunnen we geen conclusies trekken.

Slotwoord

Uit bovenstaande rapportage kunnen we concluderen dat het MBO stageproject 2019-2020 moeizaam op gang kwam en toen het eenmaal op gang was, een aantal studenten het project voortijdig hebben moeten stoppen als gevolg van de COVID-19 crisis. Hoewel in een aantal instellingen één van de doelstellingen, te weten meer kennis over het onderwerp 'infecties', is bereikt, staat de inspanning voor het project die onderzoekers bij UNO-VUmc hebben geleverd voor dit jaar niet in verhouding met wat wij beoogden aan effect op de werkvloer. Dit is mede het gevolg van de COVID-19 pandemie.

Desondanks kunnen wij een aantal leerpunten trekken uit de evaluatie van het proces van onder de aandacht brengen. Allereerst het belang van het expliciet betrekken van opleidingscoördinatoren in de aangesloten zorginstellingen bij de activiteiten van UNO-VUmc, in het bijzonder bij een eventueel vervolg MBO project. Ten tweede het belang van gezamenlijke afstemming tussen opleidingscoördinatoren en praktijkopleiders in het netwerk, UNO-VUmc en MBO-opleidingen. Het bespreken van relevante onderwerpen voor MBO stageopdrachten en het aankondigen van te starten projecten zou bij deze overleggen het juiste gehoor vinden. Een derde leerpunt is de randvoorwaarden die vanuit de zorginstellingen nodig zijn: duidelijkheid over wie verantwoordelijk is voor het uitvoeren van het project binnen de instelling en tijd en ruimte voor deze persoon en voor praktijkopleiders om hun rol in het proces te vervullen.

Deze leerpunten zullen meegenomen worden binnen het team van UNO-VUmc en liggen in het verlengde van de acties die reeds ondernomen worden binnen UNO-VUmc (en landelijk door de Samenwerkende Academische Netwerken Ouderenzorg, SANO) en voor een belangrijk deel zullen worden opgenomen door de nieuw aan te stellen onderwijsadviseur bij UNO-VUmc en de per september 2020 aangestelde implementatieadviseur. Bovenstaande overwegingen zullen tevens besproken worden door de stuurgroep van het UNO-VUmc en worden teruggekoppeld naar de zorgorganisaties.

Namens het UNO-VUmc willen wij alle studenten die aan dit project hebben meegewerkt heel hartelijk bedanken voor hun bijdrage en enthousiasme!